

Social responsibility, financial performance, financial sustainability and financial inclusion in banks

Mohammad Pourhatsham ¹

Received date: 2024/05/13 Acceptance date: 2024/05/30 Published online:2024/10/06

Abstract

The main purpose of this research is to determine the effect of social responsibility on financial performance, financial sustainability and financial inclusion in banks. Social responsibility is an ethical framework for any person or organization to act sensitively on social, cultural, economic and environmental issues. Trying to fulfill social responsibility helps individuals, organizations and governments to have a positive role and influence in the sustainable development of a society. In today's world, due to rapid changes in economic, social and cultural factors; increasing economic, social and environmental challenges; increase in populism; And reducing the level of trust and credibility of individuals and organizations, the issue of social responsibility has been taken into consideration. This research was conducted for a period of 5 years from 1395 to 1399. Sample information of the studied companies after checking the availability of their information by collecting with the help of Excel software and classifying with the help of software Eviose were analyzed. The results of the research showed that there is a negative relationship between social responsibility and financial performance and financial sustainability, and this relationship is significant. But there is a positive relationship between social responsibility and financial inclusion, and this relationship is significant.

Keywords: social responsibility, financial performance, financial sustainability, financial inclusion.

¹. Assistant Professor, Department of Accounting and Management, Sabzevar Branch, Islamic Azad University, Sabzevar, Iran. (Corresponding author) m.pourehtesham@iaus.ac.ir

مسئولیت پذیری اجتماعی، عملکرد مالی، پایداری مالی و شمول مالی در بانکها

محمد پوراحتشام^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۲/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۳/۲۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، تعیین تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی بر عملکرد مالی، پایداری مالی و شمول مالی در بانکها می‌باشد. مسئولیت‌پذیری اجتماعی چارچوبی اخلاقی است برای هر فرد یا سازمان، تا با حساسیت در مورد مسائل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیط زیستی رفتار نماید. تلاش برای انجام مسئولیت اجتماعی به افراد، سازمان‌ها و دولت‌ها کمک می‌نماید تا نقش و تأثیر مثبتی در توسعه پایدار یک جامعه داشته باشند. در دنیای امروز با توجه به تغییرات سریع در عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛ افزایش چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی؛ افزایش عوام-گرایی؛ و کاهش میزان اعتماد و اعتبار افراد و سازمان‌ها موضوع مسئولیت‌پذیری اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. این پژوهش برای یک دوره ۵ ساله در سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ انجام شد. اطلاعات نمونه‌ی شرکت‌های مورد مطالعه پس از بررسی در دسترس بودن اطلاعات آن‌ها با جمع‌آوری به کمک نرم‌افزار اکسل طبقه‌بندی و به کمک نرم‌افزار ایویوز مورد آنالیز و تحلیل واقع شدند. نتایج پژوهش نشان داد؛ بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی با عملکرد مالی و پایداری مالی رابطه‌ی منفی وجود داشته و این رابطه معنادار نیز می‌باشد. ولی بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی رابطه‌ی مثبت وجود داشته و این رابطه معنادار نیز می‌باشد.

واژگان کلیدی: مسئولیت‌پذیری اجتماعی - عملکرد مالی - پایداری مالی - شمول مالی

مقدمه

سنجش عملکرد شرکت‌ها، ارزیابی کلی از وضعیت مالی و نتایج عملیات به منظور اخذ تصمیم‌های منطقی می‌باشد یکی از مهم‌ترین مسائل برای سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و به طور کلی تصمیم‌گیرندگان داخلی و بیرونی شرکت‌ها، مساله ارزیابی عملکرد شرکت‌ها است. یکی از عمده‌ترین انگیزه‌های سرمایه‌گذاران جهت ورود به بازارهای سرمایه، کسب بازده-ی مناسب و در نهایت افزایش ثروت است. عملکرد شرکت، عامل مهمی در تغییر ارزش بازار سهام، در نتیجه تغییر ثروت سهام‌داران است (اسعدی و کیانی‌نژاد، ۱۳۹۳).

مفهوم شمول مالی به دسترسی کافی، به‌موقع و مقرون به صرفه محصولات و خدمات مالی و استفاده فعالانه از آن‌ها توسط همه اقشار جامعه اشاره دارد. در شرایطی که افراد با چالش‌هایی نظیر هزینه‌های مبادله‌ای بالا و عدم امنیت در استفاده از خدمات مالی غیررسمی یا نقدی مواجه باشند، شمول مالی می‌تواند با تسهیل دسترسی افراد به سیستم مالی رسمی، باعث

^۱ استادیار گروه حسابداری و مدیریت، واحد سبزوار، دانشگاه آزاد اسلامی، سبزوار، ایران. (نویسنده مسئول) m.pourehtesham@iaus.ac.ir

غلبه بر این نوع مشکلات شود. هم‌چنین، شواهد متعددی مبنی بر رابطه مستقیم میان دسترسی بیشتر افراد به محصولات و خدمات مالی و ایجاد کسب و کارهای بیشتر وجود دارد. دسترسی بنگاه‌ها به اعتبارات رسمی نیز به نوآوری‌های بیشتر و بهبود بهره‌وری منجر شده است. در مجموع، این منافع باعث ارتقاء توسعه انسانی و اجتماعی، رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال و نیز کاهش فقر و نابرابری گردیده است. در مجموع، ترویج و ارتقاء شمول مالی نیازمند اتخاذ رویکردی جامع و هدفمند به‌منظور شناسایی عوامل محدودکننده نظیر هزینه‌های مبادله‌ای و عدم تقارن اطلاعات و هم‌چنین شناسایی فرصت‌های بالقوه مانند ورود فناوری‌های جدید به بازار می‌باشد. این امر نیازمند ایجاد هماهنگی میان ذی‌نفعان بخش‌های مالی و غیرمالی نظیر متولیان امور اجتماعی و آموزشی و نیز نهادهای حافظ حقوق مصرف‌کننده است (رمضان و همکاران، ۲۰۲۱).

پایداری مالی که در از معیار پایداری سود استفاده شده است، به معنای تکرارپذیری (استمرار) سود جاری است. هرچه پایداری سود بیشتر باشد، یعنی شرکت توان بیشتری برای حفظ سودهای جاری دارد و فرض می‌شود کیفیت سود شرکت بیشتر است. پایداری سود از جمله ویژگی‌های کیفیت سود مبتنی بر اطلاعات حسابداری است و شاخصی به‌شمار می‌رود که به سرمایه‌گذاران در ارزیابی سودهای آتی و جریان‌های نقدی شرکت کمک می‌کند. سرمایه‌گذاران در برآورد سودهای آتی و جریان‌های نقدی مورد انتظار خود به بخش پایدار سود بیشتر از بخش ناپایدار آن اهمیت می‌دهند. پایداری سود یکی از شاخص‌های مهم سود است و از دید سرمایه‌گذاران، سودی که پایداری بیشتری دارد، سود با کیفیت تعریف می‌شود؛ زیرا در مدل‌های ارزشیابی و پیش‌بینی، از سود پایدارتر بهتر می‌توان بهره برد. بیوروه‌مکاران (۱۹۸۰) از نظریه‌ی سودهای تحریف نشده (سودهای پایدار) برای پیش‌بینی سودهای مورد انتظار آتی استفاده کردند و سودهای پایدار مورد انتظار را به مدل تعادلی اوراق بهادار پیوند دادند. (بیات و همکاران، ۱۳۹۴)

مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکتی و افشاگری‌های مرتبط با آن از سال‌ها پیش در دستور کار قرار گرفته است. حرکت در مسیر مسئولیت‌های اجتماعی عاملی ضروری است که به تداوم شرکت و سازمان در بلندمدت منجر می‌شود. منظور از مسئولیت‌پذیری اجتماعی این است که شرکت باید همواره خود را جزئی از اجتماع بداند و نسبت به جامعه احساس مسئولیت داشته باشد و در جهت بهبود رفاه عمومی به‌گونه‌ای مستقل از منافع مستقیم شرکت تلاش کند. ابزار آگاه‌سازی جامعه از مسئولیت‌های اجتماعی شرکت و سازمان، افشاگری و گزارشگری اجتماعی است. افشاگری و گزارشگری اجتماعی، فرآیند انتقال اطلاعات مرتبط با تأثیرات اجتماعی و زیست محیطی عملکرد اقتصادی شرکت به جامعه است (فنگ و همکاران، ۲۰۱۸). گسترش مسئولیت‌پذیری سازمان برای این موضوع دلالت دارد که مسئولیت‌های سازمان از آن‌چه در گذشته بوده است، یعنی « فراهم کردن پول برای سهامداران» فراتر رفته است. مطالعات و تحقیقات گسترده در اواخر سال ۲۰۰۲ توسط مؤسسه‌ی پرایس واتر هاواس در سطح بین‌الملل بیانگر این بود که قریب ۷۰ درصد مدیران ارشد بر این اعتقادند که نشان دادن مسئولیت‌های اجتماعی شرکت در سودآوری فعالیت‌های شرکت تأثیر بسزایی دارد. تئوری مدیریت به‌طور کلی برای توضیح گزارش اجتماعی به کار می‌رود. تئوری مشروعیت بر این مبنا استوار است که میان واحد تجاری و جامعه‌ای که واحد تجاری در آن فعالیت می‌کند قرارداد اجتماعی وجود دارد (حیدری کردزنگنه و همکاران، ۱۳۹۶).

اتخاذ اصول مسئولیت اجتماعی برای سازمان‌ها امری هزینه بر است. این هزینه‌ها ممکن است شامل مواردی چون؛ خرید تجهیزات جدیدی که به محیط زیست آسیب کمتری می‌رساند و تغییر ساختار مدیریتی و یا ایجاد کنترل‌های کیفیت شدیدتر باشد. منافع اتخاذ اصول مسئولیت اجتماعی برای سازمان‌ها عبارت است از؛ اعتلای برند و افزایش اعتبار، امکان جذب بیشتر منابع سرمایه‌ای به علت اعتبار تجاری بالا، کاهش مخاطرات ناشی از حوادث و اتفاقات تلخ، بهبود شرایط محیط کار و در نتیجه ارتقای بهره‌وری و افزایش توانایی برای جذب و نگهداری کارکنان که منجر به کاهش جابه‌جایی، غیبت و هزینه‌های آموزش می‌شود. بیشتر صاحب نظران معتقدند که هزینه‌های مسئولیت اجتماعی کوتاه‌مدت و منافع آن اغلب از نوع بلندمدت است. مسئولیت اجتماعی در واقع نوعی سرمایه‌گذاری برای آینده به امید کسب مزیت رقابتی پایدار و بلندمدت است، که این

مزیت باعث ایجاد ارزش برای سازمان‌ها می‌گردد (رمضان و همکاران، ۲۰۲۱). حال هدف اصلی این پژوهش با توجه به مبانی نظری فوق، تعیین ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی، عملکرد مالی، پایداری مالی و شمول مالی در بانکهای عضو بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

با گسترش جوامع بشری و تجارت جهانی، واحدهای تجاری تک مالکی جای خود را به شرکت‌های سهامی و انواع دیگر شرکت‌ها داده‌اند. به وجود آمدن شرکت‌های سهامی باعث مطرح شدن موضوع جدایی مالکیت از کنترل شد که در تئوری‌های نمایندگی و ذی‌نفعان، به آن اشاره شده است و امروزه حاکمیت شرکتی به عنوان یک راه حل اساسی بر این موضوع مطرح می‌شود و پژوهش‌های زیادی را به خود اختصاص داده است. تمرکز مالکیت به لحاظ ویژگی‌های منحصر به فرد خود نسبت به سایر انواع مالکیت، می‌تواند روی مسائلی از جمله عملکرد تأثیر داشته باشد (هشی و علیخانی، ۱۳۹۴). در سال‌های اخیر اهمیت مسئولیت‌پذیری اجتماعی (CSR)^۱ و گزارش‌گری آن در میان شرکت‌ها افزایش یافته است. این امکان که شرکت‌ها می‌توانند با سرمایه‌گذاری بر روی مسئولیت اجتماعی، یک مزیت رقابتی بوجود آورند با تغییراتی که در رفتار و نگرش‌های سرمایه‌گذاران نسبت به اجتماع بوجود آمده است نیز به شدت در سال‌های اخیر در حال افزایش است. (وهاب و الساید^۲، ۲۰۱۵). همچنین مفهوم مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها جایگاه به مراتب رفیع‌تری در دستور کار سازمان‌های کسب و کار دارد. (جلیلی و قیصری، ۱۳۹۴). حال با توجه به پژوهش‌های مختلف به توضیح درباره هر یک از متغیرها پرداخته می‌شود:

ارزیابی عملکرد

از واژه‌ی ارزیابی عملکرد تعاریف بسیاری ارائه شده است. به منظور درک صحیح هر پدیده باید تمام جوانب آن را در نظر داشت تا فهم مشترکی حاصل شود. موضوع ارزیابی عملکرد از این قاعده مستثنی نیست. لازم به ذکر است با توجه به تشابه نسبی، مفهوم ارزیابی در بعد کارکنان، سپس در بعد استفاده از منابع و امکان‌ها و نهایتاً در قالب سازمانی تعریف گردد. وردر و دیویس^۳ معتقدند، ارزیابی عملکرد فرآیندی است که عملکرد شاغل با آن اندازه‌گیری می‌شود و هنگامی که درست انجام شود کارکنان، سرپرستان، مدیران و نهایتاً سازمان از آن بهره‌مند خواهد شد (رحیمی، ۱۳۸۵).

کاسیو^۴ ارزیابی عملکرد را توصیف نظام‌دار نقاط قوت و ضعف عملکرد فرد یا گروه در رابطه با اجرای وظایف محوله تعریف می‌کند. ارزیابی عملکرد در بعد نحوه‌ی استفاده از منابع و امکانات در قالب شاخص‌های کارایی بیان می‌شود، اگر در ساده‌ترین، نسبت داده به ستاده را کارایی بدانیم، نظام ارزیابی عملکرد در واقع میزان کارایی تصمیم‌های مدیریت در خصوص استفاده‌ی بهینه از منابع و امکانات را مورد سنجش قرار می‌دهد. ارزیابی عملکرد در بعد سازمانی معمولاً مترادف با اثربخشی فعالیت‌ها است. منظور از اثربخشی میزان دستیابی به اهداف و برنامه‌ها با ویژگی کارآ بودن فعالیت‌ها عملیات است (همان منبع). به طور کلی ارزیابی عملکرد به فرآیند سنجش و اندازه‌گیری عملکرد

^۱ Corporate Social Responsibility (CSR)

^۲ Wahba, Hayam; Elsayed, Khaled. (2015).

^۳ Verder & Vedus

^۴ Kassio

فصلنامه بازاریابی خدمات عمومی

دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، مقاله پژوهشی، صفحات ۹۳-۱۱۳ - ویژه نامه هوش مصنوعی و اینترنت اشیا

دستگاه‌ها در دوره‌های مشخص به گونه‌ای که انتظارات و شاخص‌های مورد قضاوت برای دستگاه ارزیابی شوند، شفاف و از قبل به آن ابلاغ شده باشد، اطلاق می‌گردد (طبرسا، ۱۳۹۰).

عوامل مؤثر بر عملکرد شرکت‌ها

در باب بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد شرکت‌ها می‌توان به عوامل داخلی و خارجی اشاره کرد. در مورد عوامل خارجی به بررسی عوامل متعددی همچون قوانین و مقررات دولت‌ها، شرایط سیاسی و اقتصادی، وضعیت اتحادیه‌ها و شرکت‌های مشاوره‌ای و علل گوناگون دیگری اشاره کرد. برخی عوامل درونی که بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر با اهمیتی دارند شامل عوامل مدیریتی، عوامل منابع انسانی، عوامل ساختار سازمانی، اندازه‌ی شرکت، سیستم‌های سازمانی، بازاریابی و فروش، عوامل تحقیق و توسعه (یدالهی و همکاران، ۱۳۸۸).

پایداری مالی

سرمایه‌گذاران ارکان اصلی بازارها و نهادهای مالی به‌شمار می‌روند و همواره در پی اطلاعاتی هستند که با استفاده از آنها تصمیم‌های مناسبی اتخاذ کنند. لازمه‌ی تصمیم‌گیری مناسب، دسترسی به اطلاعات مربوط و قابل اتکا است. شرکت‌ها با کیفیت سود پایین در دوره‌های پس از گزارش‌گری سود، دچار افت بازدهی می‌شوند؛ زیرا سرمایه‌گذاران به مسئله‌ی کیفیت سود پایین شرکت‌ها پی می‌برند و قیمت سهام را متناسب با آن تعدیل می‌کنند. پایداری سود یکی از شاخص‌های مهم سود است و از دید سرمایه‌گذاران، سودی که پایداری بیشتری دارد، سود با کیفیت تعریف می‌شود؛ زیرا در مدل‌های ارزشیابی و پیش‌بینی، از سود پایدارتر بهتر می‌توان بهره برد. بیور و همکارانش (۱۹۸۰) نخستین افرادی بودند که در زمینه‌ی سودهای پایدار مطالعه کردند و از نظر تجربی به ارزش اوراق بهادار پرداختند. آن‌ها از نظریه‌ی سودهای تحریف‌نشده (سودهای پایدار) برای پیش‌بینی سودهای مورد انتظار آتی استفاده کردند و سودهای پایدار مورد انتظار را به مدل تعادلی اوراق بهادار پیوند دادند. در بسیاری از مطالعات، به بررسی ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری پرداخته شده است. مطالعاتی نیز در ایالات متحده نشان داده است اطلاعات سود حسابداری ارزش کمی دارد. (بیات و همکاران، ۱۳۹۴)

شمول مالی:

شمول مالی به دسترسی و استفاده فعالانه از محصولات و خدمات مالی در چارچوب یک سیستم مالی رسمی توسط همه گروه‌های جامعه اشاره دارد. این مفهوم گسترده وسیعی از خدمات مالی از جمله؛ پرداخت‌ها، حساب‌های سپرده، اعتبارات، بیمه، صندوق‌های بازنشستگی و بازارهای اوراق بهادار را شامل می‌شود. در عین حال، این مفهوم می‌تواند برای افراد و بنگاه‌ها به صورت متمایز تعریف گردد. در بسیاری از بخش‌ها، دسترسی گسترده‌تر به خدمات مالی به افراد و بنگاه‌ها اجازه می‌دهد تا از فرصت‌های کسب و کار بهره‌مند شوند، در تحصیلات سرمایه‌گذاری کنند، برای بازنشستگی پس‌انداز کنند و یا ریسک‌ها را پوشش دهند. با این حال، تحقق شمول مالی همواره آسان نیست و ممکن است با چالش‌هایی مواجه باشد. به طور مثال، دسترسی افراد به حساب‌های بانکی جدید همیشه به معنی استفاده منظم از آن‌ها نیست. در حقیقت، بایستی توجه داشت که میان استفاده از خدمات مالی و دسترسی به آن‌ها تمایز اساسی وجود دارد. برخی افراد یا بنگاه‌ها ممکن است به این خدمات دسترسی داشته باشند؛ اما از آن‌ها استفاده نکنند. برخی دیگر ممکن است دسترسی غیرمستقیم داشته باشند؛ به طور مثال از حساب بانکی سایر افراد استفاده کنند. اما سایرین ممکن است یا به دلیل عدم نیاز به خدمات مالی یا به دلایل فرهنگی و مذهبی از این خدمات استفاده نکنند. دسته اخیر، شامل بنگاه‌های فاقد پروژه‌های سرمایه‌گذاری و افرادی که معاملات نقدی را ترجیح می‌دهند می‌شود (پژوهشکده وزارت اقتصاد و دارایی، ۱۳۹۸).

چارچوب نظری مسئولیت اجتماعی:

مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکتی و افشای عوامل مرتبط با آن عاملی ضروری است که به تداوم شرکت‌ها منجر می‌شود. زیرا همه شرکت‌ها جهت تداوم ارتباط با محیط اطراف خود، نیازمند رابطه‌ی دوسویه با سهامداران و شرکت‌ها می‌باشند. لذا افشای این اطلاعات لازمه‌ی بقای پایدار می‌باشد. اما این عامل به تنهایی امکان‌پذیر نیست،

چرا که تصمیم‌های شرکت‌ها می‌تواند به افشای بهتر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تأثیر گذارد. گسترش مسئولیت پذیری شرکت‌ها بر این موضوع دلالت دارد که مسئولیت‌های شرکت‌ها از آنچه در گذشته بوده، یعنی «فراهم کردن پول برای سهامداران» فراتر رفته است. شرکت‌ها بایستی در برابر ذی نفعان (سهامداران، مشتریان، کارکنان، عرضه کنندگان کالا، بانک‌ها، قانون گذاران، محیط و جامعه) پاسخگو باشند. به این ترتیب شرکت‌ها علاوه بر مسئولیت اقتصادی، باید در برابر مسائل اجتماعی احساس مسئولیت کنند. (پور علی و حجامی، ۱۳۹۳). بنابراین با توجه به اهمیت مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌ها و افشاشگری‌های مرتبط با آن، در گزارش‌های مالی بایستی مراقبت‌های کافی به عمل آید. اعمال نظارت و مراقبت در این زمینه می‌تواند مستلزم وجود سازوکارهای حاکمیت شرکتی باشد. از طرف دیگر شرکت‌ها از طریق تصمیم‌های ساختار هیأت مدیره و مدیریت سود تحت تأثیر قرار می‌گیرند. ساختارهای هیأت مدیره با استفاده از ویژگی‌های ساختاری و نوع ترکیبشان دارای ویژگی‌های مختلفی هستند که می‌توانند نقش قابل توجهی در تسهیل یا عدم تسهیل فرآیند هزینه‌ی نمایندگی بین سهامداران و شرکت‌ها داشته باشند. همچنین مدیریت سود می‌تواند با انگیزه‌های مختلفی صورت گیرد، اما تا چه اندازه این کار می‌تواند مسیر اشتباهی در تصمیم‌های سهامداران شرکت‌ها ایفا نماید، مهم است. به همین دلیل در این فصل ابعاد مختلف موضوع را بررسی می‌گردد. (عظیمی و خاک تاریک، ۱۳۸۷).

پیشینه پژوهش:

حیدری و روشنی (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی ارتباط بین ساختار هیئت مدیره و دقت پیش بینی و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " پرداختند. در این تحقیق به بررسی ارتباط بین ساختار هیأت مدیره و دقت پیش بینی سود پرداخته شده است. نمونه آماری شامل تعداد ۹۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱ است. نتایج تحقیق نشان که هیچ گونه رابطه‌ی معناداری بین اندازه‌ی هیئت مدیره، نسبت اعضای غیرموظف هیأت مدیره، دوگانگی مسئولیت مدیرعامل و تغییر مدیرعامل با دقت پیش بینی سود وجود ندارد. حیدری کرد زنگنه و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان " مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " پرداختند. جامعه آماری تحقیق را کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ تشکیل می‌دهند، که تعداد ۱۲۵ شرکت در تمام طول دوره‌ی تحقیق در بازار بورس فعال بوده و مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد شرکت‌هایی که مسئولیت اجتماعی بهتری از نظر هریک از شاخص‌های شفافیت سازمانی، پایداری اقتصادی- اجتماعی، مسئولیت بشر دوستانه و حاکمیت شرکتی خوب دارند، به سوددهی بالاتری می‌رسند. زندی و تنانی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان " رابطه هزینه فرصت وجه نقد و انعطاف‌پذیری مالی با عملکرد شرکت " در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این تحقیق اطلاعات ۱۰۲ شرکت برای شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد آزمون قرار گرفت. نتایج نشان داد بین هزینه فرصت وجه نقد و عملکرد شرکت رابطه مستقیم است. به بیان دیگر، با افزایش (بهبود) عملکرد شرکت بر میزان هزینه فرصت وجه نقد در شرکت افزوده می‌گردد. مطابق فرضیه دوم رابطه انعطاف‌پذیری مالی و عملکرد شرکت مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد بین انعطاف‌پذیری مالی و عملکرد شرکت رابطه‌ای مستقیم است. لاله ماژین و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان " تأثیر مالکیت دولتی بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران "

پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر وجود رابطه مستقیم و معنادار بین مالکیت دولتی و عملکرد شرکت است، به عبارتی می‌توان بیان کرد شرکت‌هایی که وابستگی دولتی دارند، این مالکیت بر عرضه و تقاضا شرکت‌ها تأثیرگذار می‌باشد. مطابق دیدگاه لیون (۲۰۰۵) مدیران دولتی از طریق مناسبات سیاسی ریسک مربوط به شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهند، متعاقب آن ارزش شرکت‌ها به عنوان معیاری از عملکرد نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. بنابراین وابستگی دولتی می‌تواند به عنوان یکی از متغیرهای مهم در مطالعه عملکرد مورد توجه قرار بگیرد. به صورت کلی می‌توان عنوان کرد فرضیه نظارت فعال در این تحقیق مورد تأیید واقع گردد.

زارعی و کرامت (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی ارتباط نوسانات سود با قابلیت پیش بینی سود و پایداری سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " پرداختند. هدف اصلی این تحقیق بررسی ارتباط نوسانات سود با قابلیت پیش بینی سود و پایداری سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ بوده، است. نتایج تحقیق نشان داد بین نوسانات سود بلندمدت و نوسانات بالای سود با قابلیت پیش بینی سود و پایداری سود ارتباط معکوس و قوی وجود دارد. بین نوسانات کوتاه مدت و پایین سود با قابلیت پیش بینی سود ارتباطی وجود ندارد.

خانی معصوم آبادی و علی پور (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان " تأثیر اظهارنظر حسابرسان بر پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران " پرداختند. هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی بین اظهارنظر حسابرسان و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. بدین منظور ارتباط اظهارنظرهای مقبول و تعدیل شده حسابرسان و پایداری سود با استفاده از داده‌های ۱۱۲ شرکت طی دوره‌ی ۶ ساله از ابتدای سال ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۳ به کمک رگرسیون خطی چند متغیره مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج تحقیق موید وجود رابطه‌ی مثبت و معنادار بین اظهارنظر حسابرسان و پایداری سود است، همچنین، مشاهده می‌شود که عایدی شرکت می‌تواند رابطه‌ی بین اظهارنظر حسابرسان و پایداری سود را تعدیل نماید. بین اظهارنظرهای مشروط و مقبول با تأکید بر بند مطلب خاص با پایداری سود رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود ندارد، یحیی زاده فر و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان بررسی " رابطه‌ی بین سرمایه‌ی فکری و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " طی دوره‌ی زمانی ۱۳۸۷-۱۳۸۲ با استفاده از نرم افزار لیزرل (LISREL) پرداختند. معیارهای عملکرد شامل سود هر سهم، بازدهی حقوق صاحبان سهام، نسبت سود خالص به کل دارایی‌ها، بازدهی سرمایه گذاری و بازدهی کل سهام عادی است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بازدهی حقوق صاحبان سهام و بازدهی کل سهام عادی تنها با یکی از متغیرهای سرمایه‌ی فکری یعنی سرمایه‌ی ارتباطی، ارتباط مستقیم دارد. طاهری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی رابطه‌ی بین سرمایه‌ی فکری و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران " پرداختند. در راستای آزمون فرضیه‌های تحقیق، پس از جمع‌آوری اطلاعات لازم از منابع مختلف، از مدل پالیک برای محاسبه ارزش سرمایه فکری و از مدل اسلوان برای محاسبه پایداری سود استفاده شده است. به منظور تلخیص داده‌ها، ابتدا متغیرهای مورد نظر با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده، در محیط اکسل محاسبه شده و سپس با استفاده از نرم افزار Eviews7 اقدام به آزمون فرضیات گردیده است. روش استفاده شده در این تحقیق، روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق، نشان دهنده وجود ارتباط معنادار بین سرمایه فکری و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

روش شناسی پژوهش:

این پژوهش از حیث هدف از جمله پژوهش‌های کاربردی است. هنگامی که با هدف رسیدن به نتایج برای حل مسائل موجود در جامعه (حال چه در زمینه‌ی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ...) اقدام به انجام پژوهش می‌پردازیم، آن یک پژوهش کاربردی است. با توجه به این که این پژوهش از حیث هدف از نوع کاربردی بوده، از جنبه‌ی گردآوری داده‌ها از نوع همبستگی است.

مدل آزمون فرضیه‌های پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش مدل‌هایی به شرح زیر قابل تبیین است:

$$FP_{it} = \alpha + \beta_1 \log CSR_{it} + \beta_2 Leverage_{it} + \beta_3 Size_{it} + \mu_{it}$$

$$FI_{it} = \alpha + \beta_1 \log CSR_{it} + \beta_2 Leverage_{it} + \beta_3 Size_{it} + \mu_{it}$$

$$FS_{it} = \alpha + \beta_1 \log CSR_{it} + \beta_2 Leverage_{it} + \beta_3 Size_{it} + \mu_{it}$$

FP؛ عملکرد مالی، FI؛ پایداری مالی، FS؛ شمول مالی، CSR؛ مسئولیت‌پذیری اجتماعی

Leverage؛ اهرم مالی، Size؛ اندازه‌ی شرکت.

جامعه و نمونه‌ی آماری:

در پژوهش حاضر، برای تعیین نمونه‌ی آماری، از رابطه‌ی خاصی برآورد حجم نمونه و نمونه‌گیری استفاده نشده است بلکه از روش حذفی سیستماتیک استفاده گردیده است. به عبارت دیگر به منظور حذف و یا تعدیل اثر پدیده‌های غیر قابل کنترل و هم‌چنین به لحاظ بررسی دقیق‌تر اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران، تمام شرکت‌ها در ۲۸ صنعت طبقه‌بندی شده و به خاطر تصادفی نبودن و قابلیت اتکای بیشتر نمونه‌های انتخابی، انتخاب شد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تشکیل می‌دهد. قلمرو زمانی پژوهش نیز یک دوره ۵ ساله در فاصله زمانی بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ می‌باشد. براین اساس نمونه پژوهش شامل بانک‌هایی بعد از در نظر گرفتن محدودیت‌های زیر می‌باشد:

۱- تاریخ پذیرش آنها در بورس قبل از سال ۱۳۹۵ بوده و تا پایان سال ۱۳۹۹ نیز در فهرست بانک‌های بورس باشند.

۲- سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند بوده و در دوره مورد بررسی، تغییر سال مالی نداده باشند،

۳- اطلاعات آنها در دسترس باشد

و در نهایت برای استخراج داده‌ها، با توجه به روش نمونه‌گیری مناسب، نمونه آماری از بین این جامعه انتخاب می‌شود.

روش تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

در این پژوهش برای انجام آزمون فرضیه‌ها از روش داده‌های تابلویی استفاده می‌گردد.

با توجه به محدودیت‌های موجود در استفاده از الگوهای سری زمانی، در دوره‌های زمانی کوتاه به دلیل محدودیت‌های آماری موجود، استفاده از روش داده‌های تابلویی جهت تلفیق داده‌های مقاطع و گروه‌های مختلف در یک سری زمانی محدود روشی مفید محسوب می‌شود. صورت کلی داده‌های تابلویی به شکل زیر می‌باشد

$$y_{it} = \alpha + \beta_{it} X_{it} + U_{it} \quad (1)$$

که در آن متغیر وابسته Y_{it} ، X_{it} برداری از k متغیر توضیحی است U_{it} نیز جزء اخلاص است که مستقیماً در الگو وارد نشده اند. به طور کلی برآورد الگو با استفاده از داده‌های تابلویی شامل مراحل: آزمون تشخیصی پایایی (مانایی) بر روی داده‌ها، آزمون قابلیت تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی، آزمون تعیین اثرات یا اثرات تصادفی و برآورد پارامترها است. لذا پیش از برآورد رابطه میان توزیع درآمد و متغیرهای توضیحی لازم است پایایی تمامی متغیرهای مورد استفاده در تخمین مورد آزمون قرار گیرد (خسروآبادی و همکاران، ۱۳۹۵).

آمار توصیفی

آماره‌های توصیفی به مجموعه‌ای از معیارها گفته می‌شود که می‌توانند مشخصات کلی از اطلاعات جمع‌آوری شده را برای پژوهش‌گر ارائه دهند. باید توجه داشت که از آماره‌های توصیفی نمی‌توان نتایج را به حالت‌های کلی تعمیم داد بلکه فقط برای ارائه یک دید کلی از پژوهش، از این معیارها استفاده می‌شود.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
عملکرد مالی	۰/۰۰۸	۰/۰۰۳	۰/۰۵۰	-۰/۰۴۷	۰/۰۱۸	۰/۰۰۵	۴/۰۵۲
پایداری مالی	-۰/۰۰۰۰۵	-۰/۰۴۲	۱/۹۶۴	-۰/۵۷۱	۰/۳۷۶	۲/۷۹۸	۱۶/۰۶۶
شمول مالی	۵/۸۴۶	۵/۸۴۹	۷/۵۹۰	۲/۸۳۳	۱/۳۳۷	-۰/۷۸۳	۳/۲۸۹
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۲/۱۴۰	۲/۰۰۰	۵/۰۰۰	۰/۰۰۰	۱/۲۶۱	۰/۷۱۹	۳/۶۰۲
اهرم مالی	۰/۸۴۶	۰/۹۳۱	۰/۹۹۱	۰/۰۰۳	۰/۲۷۷	-۲/۶۲۴	۷/۹۹۱
اندازه شرکت	۲۰/۳۰۴	۲۰/۳۳۶	۲۲/۷۴۶	۱۸/۰۲۴	۱/۲۶۶	-۰/۰۳۴	۱/۸۳۹

اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که بیان‌گر نقطه‌ی تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌ها است. برای مثال مقدار میانگین متغیر عملکرد مالی برابر با ۰/۰۰۸ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد میانه‌ی متغیر عملکرد مالی برابر با ۰/۰۰۳ است که بیان‌گر این است که نیمی از داده‌ها کم‌تر از این مقدار و نیمی دیگر بیش‌تر از این مقدار هستند. انحراف معیار یکی از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی است و معیاری برای میزان پراکندگی مشاهدات از میانگین است؛ مقدار این پارامتر برای متغیر عملکرد مالی برابر با ۰/۰۱۸ است. شاخص چولگی ضریب چولگی می‌باشد. بیشترین چولگی مربوط به متغیر پایداری مالی با مقدار ۲/۷۹۸ و کمترین چولگی مربوط به شمول مالی می‌باشد.

تجزیه و تحلیل مدل

جدول ۲. آزمون F (لیمر) برای انتخاب روش ترکیبی یا تلفیقی

مدل پژوهش	نوع آزمون	نوع مدل	P-Value	درجه آزادی	مقدار آماره
مدل اول	آزمون F لیمر	پانل	۰/۰۰۰	۱۳/۱۰۷	$F=۱۶/۶۲۷$
مدل دوم	آزمون F لیمر	پانل	۰/۰۳۵	۱۳/۱۰۷	$F=۱/۹۱۶$

مدل سوم	آزمون F لیمر	پانل	۰/۰۰۰	۱۳/۱۰۷	۱۸/۴۰۳F=
---------	--------------	------	-------	--------	----------

با توجه به جدول فوق، چون Prob کوچکتر از ۰/۰۵ است، فرض H_0 مبنی بر پولینگ بودن داده‌ها رد می‌شود؛ بنابراین با توجه به آزمون لیمر، در هر سه مدل داده‌ها پانل است حال باید آزمون هاسمن را انجام داد.

آزمون هاسمن برای انتخاب بین مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی

بعد از این که مشخص شد ناهمگنی در مقاطع وجود دارد و تفاوت‌های فردی قابل لحاظ کردن است، به منظور اینکه مشخص گردد کدام روش (اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی) جهت برآورد مناسب‌تر است (تشخیص ثابت یا تصادفی بودن تفاوت واحدهای مقطعی) از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. نتایج آزمون هاسمن برای مدل پژوهش به شرح جدول شماره ۳ می‌باشد:

جدول ۳. نتایج آزمون هاسمن

مدل پژوهش	نوع آزمون	نوع مدل	P-Value	درجه آزادی	مقدار آماره
مدل اول	آزمون هاسمن	اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۵	$215/475 X_2 =$
مدل دوم	آزمون هاسمن	اثرات ثابت	۰/۰۱۸	۵	$13/532 X_2 =$
مدل سوم	آزمون هاسمن	اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۵	$55/469 X_2 =$

طبق نتایج حاصل از آزمون هاسمن برای مدل پژوهش، با توجه به این که در سطح اطمینان ۵ درصد ارزش احتمال کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرضیه‌ی صفر رد می‌شود. رد فرضیه‌ی صفر (H_0) نشان می‌دهد که روش اثرات تصادفی ناسازگار است و بایستی از روش اثرات ثابت استفاده شود.

خودهمبستگی بین اجزای اخلاص

برای کشف خودهمبستگی یکی از آزمون‌های دیگر، آزمون ولدریج می‌باشد. این آزمون توسط ولدریج ارائه شده و مزیت آن در مقایسه با آزمون دورین و اتسون این است که در آن علاوه بر خودهمبستگی مرتبه اول، انواع دیگر خودهمبستگی قابل تشخیص است. در جدول ۴ نتایج آزمون خودهمبستگی برای آزمون مدل‌های پژوهش آمده است.

جدول ۴. نتایج آزمون ولدریج مدل پژوهش

xtserial			
مدل پژوهش	آماره	احتمال آماره	نتیجه
مدل اول	۹۵/۵۲۳	۰/۰۵۶	عدم خودهمبستگی در مدل پژوهش
مدل دوم	۱۰۰/۳۹۷	۰/۶۳۱	عدم خودهمبستگی در مدل پژوهش
مدل سوم	۹۳/۵۶۱	۰/۰۶۹	عدم خودهمبستگی در مدل پژوهش

با توجه به اینکه P-Value مندرج در جدول برای مدل‌ها بیشتر از سطح معنی‌دار ۵٪ است، مدل دارای خودهمبستگی نمی‌باشد.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

در مطالعه‌ی حاضر روش برآورد مدل بر اساس داده‌های تابلویی است. این روش ترکیبی از اطلاعات سری زمانی و داده‌های مقطعی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار است. برنامه‌ی نرم‌افزاری مورد استفاده در این پژوهش، برنامه‌ی نرم‌افزاری Eviews و Stata است.

نتایج برآورد فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول پژوهش: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود دارد.

مدل ۵ مربوط به آزمون فرضیه اول

با توجه به جدول ۵ در این پژوهش جهت آزمون معناداری کل مدل از آماره F و جهت آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون از آماره t استفاده شده است. همچنین از ضریب تعیین R² برای بررسی ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شد. نتایج حاصل از برازش مدل ۵ در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵. خلاصه نتایج آماری آزمون فرضیه‌ی اول پژوهش

نتایج	سطح معناداری	آماره t	انحراف معیار	ضرایب	وابسته (عملکرد مالی)
	۰/۰۰۰	-۶/۱۰۴	۰/۰۵۸	-۰/۳۵۴	C (عرض از مبدأ)
تأیید فرضیه اول	۰/۰۱۲	-۲/۶۱۸	۰/۰۰۰۸	-۰/۰۰۲	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
	۰/۰۶۴	۱/۹۰۶	۰/۰۰۸	۰/۰۱۷	اهرم مالی شرکت
	۰/۰۰۰	۶/۴۱۳	۰/۰۰۲	۰/۰۱۷	اندازه شرکت
	۱/۹۲۵	آماره دوربین واتسن		۹/۰۸۱ (۰/۰۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی‌داری)
	۰/۶۶۴	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۷۴۶	ضریب تعیین

قبل از آزمون فرضیه‌ی پژوهش بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، باید از صحت نتایج اطمینان حاصل نمود. بدین منظور برای بررسی معناداری کل مدل از آزمون F استفاده گردید. با توجه به احتمال آماره F محاسبه‌شده (۰/۰۰۰)، می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است.

با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می‌توان ادعا نمود، حدود ۶۰ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (عملکرد مالی)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود.

مقدار آماره‌ی دوربین واتسن ۱/۹۲۵ بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد که نشان دهنده مناسب بودن استقلال خطاهای مدل پژوهش می‌باشد.

ضریب برآوردی متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و عملکرد مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد؛ بنابراین فرضیه‌ی اول پژوهش تأیید می‌شود.

ضریب برآوردی متغیر اهرم مالی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اهرم مالی شرکت و عملکرد مالی در سطح خطای ۰/۰۵ نیست؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، بیشتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اهرم مالی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود ندارد.

ضریب برآوردی متغیر اندازه شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اندازه شرکت و عملکرد مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اندازه شرکت و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

نتایج برآورد فرضیه‌ی دوم پژوهش

فرضیه دوم پژوهش: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود دارد.
- مربوط به آزمون فرضیه دوم

$$FI_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 LEVERAGE_{it} + \beta_3 Size_{it} + \varepsilon_{it}$$

با توجه به جدول ۶ در این پژوهش جهت آزمون معناداری کل مدل از آماره F و جهت آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون از آماره t استفاده شده است. همچنین از ضریب تعیین R2 برای بررسی ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شد. نتایج حاصل از برازش مدل ۶ در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۶. خلاصه نتایج آماری آزمون فرضیه‌ی دوم پژوهش

نتایج	سطح معناداری	آماره t	انحراف معیار	ضرایب	وابسته (پایداری مالی)
	۰/۰۰۰	-۱۰/۶۳۱	۰/۶۶۶	-۷/۰۸۴	C (عرض از مبدأ)
تأیید فرضیه دوم	۰/۰۰۲	-۳/۲۷۳	۰/۰۱۶	-۰/۰۵۴	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
	۰/۰۰۰	۴/۳۱۹	۰/۰۹۸	۰/۴۲۷	اهرم مالی شرکت
	۰/۰۰۰	۱۱/۱۱۰	۰/۰۳۰	۰/۳۳۶	اندازه شرکت
۲/۱۱۵		آماره دوربین واتسن		۴/۹۳۳ (۰/۰۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی‌داری)
۰/۴۹۰		ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۱۵	ضریب تعیین

با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می‌توان ادعا نمود، حدود ۶۱ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (پایداری مالی)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود.

مقدار آماره‌ی دوربین واتسون ۲/۱۱۵ بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد که نشان دهنده مناسب بودن استقلال خطاهای مدل پژوهش می‌باشد.

ضریب برآوردی متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و پایداری مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و پایداری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد؛ بنابراین فرضیه‌ی دوم پژوهش تأیید می‌شود.

ضریب برآوردی متغیر اهرم مالی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اهرم مالی شرکت و پایداری مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اهرم مالی و پایداری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر اندازه شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اندازه شرکت و پایداری مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اندازه شرکت و پایداری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

نتایج برآورد فرضیه‌ی سوم پژوهش

فرضیه سوم پژوهش: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه‌های آماری H_0 و H_1 برای فرضیه دوم پژوهش به شرح زیر است:

- H_0 : بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی رابطه معنادار وجود دارد.
- H_1 : بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی رابطه معنادار وجود دارد.

مدل (۳-۴) مربوط به آزمون فرضیه سوم

$$FS_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 LEVERAGE_{it} + \beta_3 Size_{it} + \varepsilon_{it}$$

با توجه به جدول ۷ در این پژوهش جهت آزمون معناداری کل مدل از آماره F و جهت آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون از آماره t استفاده شده است. همچنین از ضریب تعیین R^2 برای بررسی ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شد. نتایج حاصل از برازش مدل ۷ در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۷ خلاصه نتایج آماری آزمون فرضیه‌ی سوم پژوهش

وابسته (شمول مالی)	ضرایب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری	نتایج
--------------------	-------	--------------	---------	--------------	-------

	۰/۰۰۰	۷/۸۵۶	۰/۲۶۹	۲/۱۱۸	C (عرض از مبدأ)
تأیید فرضیه سوم	۰/۰۰۰	۳/۷۶۳	۰/۰۵۸	۰/۲۲۱	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
	۰/۰۰۰	۱۳/۸۳۹	۰/۰۱۳	۰/۱۹۳	اهرم مالی شرکت
	۰/۰۹۵	۱/۶۶۹	۰/۰۶۴	۰/۱۰۸	اندازه شرکت
۱/۸۲۵		آماره دوربین واتسن		۹/۰۳۲ (۰/۰۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی‌داری)
۰/۵۹۰		ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۳۲	ضریب تعیین

مأخذ: محاسبات پژوهش

قبل از آزمون فرضیه‌ی پژوهش بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، باید از صحت نتایج اطمینان حاصل نمود. بدین منظور برای بررسی معناداری کل مدل از آزمون F استفاده گردید. با توجه به احتمال آماره F محاسبه‌شده (۰/۰۰۰)، می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است. با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می‌توان ادعا نمود، حدود ۶۳ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (شمول مالی)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود. مقدار آماره‌ی دوربین واتسن ۱/۸۲۵ بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد که نشان دهنده مناسب بودن استقلال خطاهای مدل پژوهش می‌باشد.

ضریب برآوردی متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و شمول مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و شمول مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد؛ بنابراین فرضیه‌ی سوم پژوهش تأیید می‌شود.

ضریب برآوردی متغیر اهرم مالی شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اهرم مالی شرکت و شمول مالی در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اهرم مالی و شمول مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر اندازه شرکت جدول بالا نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مستقیم و معنادار میان اندازه شرکت و شمول مالی در سطح خطای ۰/۰۵ نیست؛ زیرا میزان p-value محاسبه‌شده برای ضریب این متغیر پژوهش، بیشتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که ارتباط معنادار بین اندازه شرکت و شمول مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود ندارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

فرضیه‌ی اول پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه‌ی اول: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. در این فرضیه، وجود رابطه‌ی بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده است. متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای سطح معناداری ۰/۰۱۲ است که نشان‌دهنده‌ی وجود رابطه‌ی معنادار در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی می‌باشد. هم‌چنین ضریب β و آماره t متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای علامت منفی است که نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی منفی مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی است. با توجه به مقادیر ضرایب و احتمال‌های به‌دست‌آمده برای تمام متغیرها این‌طور نتیجه‌گیری می‌شود که:

در تفسیر ضرایب رگرسیون β می‌توان گفت با ثابت ماندن اثر سایر متغیرها، به ازای یک واحد افزایش در متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ضریب β منفی به‌دست‌آمده، مقدار عملکرد مالی به میزان ۰/۰۰۲ کاهش می‌یابد و به دلیل آن که مقدار احتمال آن کمتر از ۰/۰۵ یعنی ۰/۰۱۲ شده است، فرضیه‌ی H_1 تأیید شده، در نتیجه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی رابطه‌ی منفی وجود داشته و این رابطه معنادار نیز می‌باشد. در مبانی نظری و آنچه که انتظار می‌رفت آن بود که مسئولیت‌پذیری اجتماعی باعث بهبود عملکرد مالی شرکت‌ها گردد ولی به نظر به دلیل ویژگی‌های خاص جامعه ایران که در آن مسئولیت‌پذیری اجتماعی نهادینه نشده است، این موضوع اثری منفی بر عملکرد مالی دارد. این نتیجه با پژوهش حیدری کرد زنگنه و همکاران (۱۳۹۶)، رمضان و همکاران (۲۰۲۱) و فنگ و همکاران (۲۰۱۸) مخالف می‌باشد.

هم‌چنین با توجه به آن که ضریب اندازه‌ی شرکت مثبت است و از طرفی مقدار احتمال آن کمتر از ۰/۵ می‌باشد، بنابراین رابطه‌ی معنی‌داری بین این متغیر کنترلی و عملکرد مالی وجود دارد. به طوری که با یک واحد افزایش در متغیر اندازه‌ی شرکت، عملکرد مالی ۰/۰۱۷ افزایش می‌یابد ولی بین اهرم مالی، عملکرد مالی رابطه‌ی یافت نشد. آماره‌ی دوربین‌واتسون نیز بین ۱،۵ تا ۲،۵ یعنی ۱/۹۲۵ می‌باشد که نشان از استقلال خطاها دارد و از طرفی ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۶۶۴ می‌باشد که نشان از آن دارد که حدود ۶۶ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (عملکرد مالی) توسط سایر متغیرهای مدل توضیح داده می‌شود.

تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌ی دوم

فرضیه‌ی دوم پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه‌ی دوم: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. در این فرضیه، وجود رابطه‌ی بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده است. متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای سطح معناداری ۰/۰۰۲ است که نشان‌دهنده‌ی وجود رابطه‌ی معنادار در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی می‌باشد. هم‌چنین ضریب β و آماره t متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای علامت منفی است که نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی منفی مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی است. با توجه به مقادیر ضرایب و احتمال‌های به‌دست‌آمده برای تمام متغیرها این‌طور نتیجه‌گیری می‌شود که:

در تفسیر ضرایب رگرسیون β می‌توان گفت با ثابت ماندن اثر سایر متغیرها، به ازای یک واحد افزایش در متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ضریب β منفی به دست آمده، مقدار پایداری مالی به میزان $0/054$ کاهش می‌یابد و به دلیل آن که مقدار احتمال آن کمتر از $0/05$ یعنی $0/002$ شده است، فرضیه H_1 تأیید شده، در نتیجه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری مالی رابطه‌ی منفی وجود داشته و این رابطه معنادار نیز می‌باشد. از آنجایی که معیار پایداری مالی، پایداری سود می‌باشد، لذا برای این در این خصوص نیز انتظار رابطه‌ی مثبت می‌رفت ولی عدم توجه به موضوعاتی چون مسئولیت‌پذیری اجتماعی در ایران باعث این نتیجه شده است، البته ممکن است با تغییر معیار سنجش نیز نتیجه‌ی دیگری حاصل گردد. این نتیجه با پژوهش رمضان و همکاران (۲۰۲۱) مخالف می‌باشد. همچنین با توجه به آن که ضرایب اندازه‌ی شرکت و اهرم مالی مثبت است و از طرفی مقدار احتمال آن کمتر از $0/5$ می‌باشد، بنابراین رابطه‌ی معنی‌داری بین متغیرهای کنترلی و پایداری مالی وجود دارد. آماره‌ی دوربین‌واتسون نیز بین $1,5$ تا $2,5$ یعنی $2/115$ می‌باشد که نشان از استقلال خطاها دارد و از طرفی ضریب تعیین تعدیل شده $0/490$ می‌باشد که نشان از آن دارد که 49 درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (پایداری مالی) توسط سایر متغیرهای مدل توضیح داده می‌شود.

تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌ی سوم

فرضیه‌ی سوم پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه‌ی سوم: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

در این فرضیه، وجود رابطه‌ی بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی شده است. متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای سطح معناداری $0/000$ است که نشان‌دهنده‌ی وجود رابطه‌ی معنادار در سطح اطمینان 95 درصد بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی می‌باشد. همچنین ضریب β و آماره t متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارای علامت مثبت است که نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی مثبت مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی است. با توجه به مقادیر ضرایب و احتمال‌های به دست آمده برای تمام متغیرها این‌طور نتیجه‌گیری می‌شود که:

در تفسیر ضرایب رگرسیون β می‌توان گفت با ثابت ماندن اثر سایر متغیرها، به ازای یک واحد افزایش در متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ضریب β مثبت به دست آمده، مقدار شمول مالی به میزان $0/221$ افزایش می‌یابد و به دلیل آن که مقدار احتمال آن کمتر از $0/05$ یعنی $0/000$ شده است، فرضیه H_1 تأیید شده، در نتیجه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی رابطه‌ی مثبت وجود داشته و این رابطه معنادار نیز می‌باشد. در این پژوهش معیار شمول مالی تعداد شعب با توجه به جمعیت است، که در این پژوهش به رابطه‌ی مثبت و معنادار رسیده است، یکی از نیازهای اجتماعی و برآورده نمودن آن داشتن شعب مختلف برای برآورد نیاز آحاد مردم است. این نتیجه با پژوهش رمضان و همکاران (۲۰۲۱) موافق می‌باشد. همچنین با توجه به آن که ضریب اهرم مالی شرکت مثبت است و از طرفی مقدار احتمال آن کمتر از $0/5$ می‌باشد، بنابراین رابطه‌ی معنی‌داری بین این متغیر کنترلی و شمول مالی وجود دارد. به طوری که با یک واحد افزایش در متغیر اهرم مالی، شمول مالی $0/193$ افزایش می‌یابد ولی بین اندازه شرکت، شمول مالی رابطه‌ی یافت نشد. آماره‌ی دوربین‌واتسون نیز بین $1,5$ تا $2,5$ یعنی $1/825$ می‌باشد که نشان از

استقلال خطاها دارد و از طرفی ضریب تعیین تعدیل شده $0/590$ می‌باشد که نشان از آن دارد که ۵۹ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (شمول مالی) توسط سایر متغیرهای مدل توضیح داده می‌شود

پیشنادهای منتج از نتایج پژوهش

پیشنهادهایی که از نتایج این پژوهش می‌توان ارائه داد، به شرح زیر است:

۱. با توجه به تأیید فرضیه‌ی اول و دوم پژوهش که نشان از وجود رابطه‌ی معناداری بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی با عملکرد مالی و پایداری مالی دارد، و منفی بودن رابطه‌ی فوق، لذا به نهادهای تصمیم‌گیرنده و سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود، زیر ساخت‌های اجتماعی و فرهنگ اجتماعی را در جامعه و بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار نهادینه نموده چرا که انتظار رابطه‌ی مثبت می‌رود.
۲. با توجه به تأیید فرضیه‌ی سوم پژوهش نیز که نشان از تأثیر مثبت و معنادار بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و شمول مالی داشت، لذا توصیه می‌شود بانک‌ها برای برآورده نمودن نیازهای اجتماعی آحاد مردم تعداد شعب خود را افزایش دهند.

منابع

- ۱) ابراهیمی، سیدکاظم؛ خاکسار، ام‌البنین و خاکسار، مریم. (۱۳۹۲). بررسی رابطه ارزش افزوده بازار و نسبت‌های نقدینگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دومین همایش ملی علوم مدیریت نوین، استان گرگان، مؤسسه‌ی آموزش عالی غیرانتفاعی حکیم جرجانی.
- ۲) آذر، عادل و مؤمنی، منصور. (۱۳۸۳). آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد دوم، انتشارات سمت، تهران.
- ۳) اسدی، مرتضی و صدری‌نیا، مصطفی. (۱۳۹۴). تأثیر اندازه شرکت، بتا و اهرم مالی بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار (به تفکیک گروه‌های صنعتی). فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، سال پنجم، شماره ۱۹.
- ۴) اسعدی، عبدالرضا؛ کیانی نژاد، آزاده. (۱۳۹۳). بررسی معیارهای عملکرد مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش و پژوهش حسابداری، سال دهم، شماره ۳۹.
- ۵) بیات، مرتضی؛ زلفی، حسن و میرحسینی، ایرج. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر پایداری سود بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره‌ی ۲۲، شماره‌ی ۱، بهار ۹۴، صص ۴۱-۵۸.
- ۶) پورعلی، محمدرضا، حجامی، محدثه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، تابستان ۱۳۹۳، سال سوم، شماره دهم، تابستان، صص ۱۳۵-۱۵۱.
- ۷) توکل نیا، اسماعیل و تیرگری، مهدی. (۱۳۹۳). اهرم مالی، سطح نگهداشت وجه نقد و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران: بررسی روابط غیرخطی و سلسله مراتبی. فصلنامه‌ی علمی پژوهشی حسابداری مدیریت. شماره‌ی ۲۲.
- ۸) جلیلی، صابر، قصیری، فرزاد. (۱۳۹۴). بررسی ارتباط بین هموارسازی سود و مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه دانش حسابرسی، سال چهاردهم، شماره ۵۷، ۱۴۷-۱۷۰.

- ۹) حاجی احمدی، امیر؛ ایرجی راد، ارسلان و سلیمانی، لیدا (۱۳۹۴). بررسی ارتباط بین اهرم مالی و اندازه‌ی شرکت بر روی بازدهی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. اولین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار.
- ۱۰) حاجی‌ها، زهره، چناری بوکت، حسن. (۱۳۹۵). مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی و چولگی بازده سهام، دوفصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال اول، شماره اول، بهار و تابستان، ۷۷-۹۸.
- ۱۱) حساس یگانه، یحیی، برزگر، قدرت الله. (۱۳۹۳). مدلی برای پایداری و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر وضعیت موجود آن در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بورس اوراق بهادار تهران، سال هشتم، شماره ۲۹، ۹۱-۱۱۰.
- ۱۲) حیدری کردزنگنه، غلامرضا؛ نوروش، ایرج و جعفری، محمدحسن (۱۳۹۶). مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله اقتصادی. شماره‌های ۳ و ۴، خرداد و تیر ۱۳۹۶، صفحات ۷۸-۵۳.
- ۱۳) حیدری، جلال و روشنی، یونس (۱۳۹۷). بررسی ارتباط بین ساختار هیئت مدیره و دقت پیش بینی و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت دانش بنیان و توسعه پایدار در روابط ایران، ارمنستان و اوراسیا. ۹ و ۱۰ فروردین ۱۳۹۷.
- ۱۴) حیدریان، بهنام. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر ساختار صنعت بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- ۱۵) خانی معصوم‌آبادی، ذبیح الله و حجت علی‌پور (۱۳۹۵)، تأثیر اظهارنظر حسابرسان بر پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران، چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۱۶) رحمانی، علی؛ مشایخ، شهناز؛ پرتو اعظم، مهدیه. (۱۳۹۰). تأثیر نوع ساختار مالکیت بر عملکرد شرکت‌ها. پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابداری، شماره ۹، صص ۱ تا ۲۲.
- ۱۷) رحیمی، غفور (۱۳۸۵)، "ارزیابی عملکرد و بهبود مستمر سازمان"، مجله تدبیر، شماره ۱۷۳.
- ۱۸) رحیمیان، نظام‌الدین و توکل‌نیا، اسماعیل (۱۳۹۲). اهرم مالی و ارتباط آن با درمادگی مالی و فرصت‌های رشد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی-سال پنجم-شماره ۲۰-زمستان ۱۳۹۲-صفحات ۱۲۹-۱۰۸.
- ۱۹) رؤیایی، رمضانعلی، ابراهیمی، محمد. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر سطح افشای داوطلبانه اخلاقی، فصلنامه علمی و پژوهشی حسابداری مالی، سال هفتم، شماره ۲۵، بهار، ۷۱-۸۸.
- ۲۰) زارعی، بتول و کرامت، سیما (۱۳۹۶). بررسی ارتباط نوسانات سود با قابلیت پیش‌بینی سود و پایداری سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. سومین همایش ملی و سومین همایش بین المللی مدیریت و حسابداری ایران.
- ۲۱) زندی، آناهیتا و تنانی، محسن (۱۳۹۶). رابطه هزینه فرصت وجه نقد و انعطاف پذیری مالی با عملکرد شرکت. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. سال نهم / شماره ۳۵ / پاییز ۱۳۹۶. صص ۲۲-۱.
- ۲۲) سلیمانی امیری، غلام رضا. (۱۳۹۲). نسبت‌های مالی و پیش‌بینی بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، دانشگاه تهران، دانشکده‌ی مدیریت، سال پنجم، شماره‌ی ۱۵.

- ۲۳) صالحی عمران، ابراهیم، ثابتی، عبدالحمید، حسن زاده، سودابه. (۱۳۹۱). «بررسی توصیفی مدیریت سود». فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال چهارم، شماره دوم، بهار، ۱-۲۷.
- ۲۴) صحت، سعید؛ شریعت پناهی، سیدمجید و مسافری راد، فراز. (۱۳۹۰). رابطه‌ی بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام و ارزش افزوده‌ی اقتصادی در صنعت بیمه. فصلنامه‌ی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال نهم، شماره‌ی ۳۲.
- ۲۵) صفرزاده، محمدحسین (۱۳۹۳). نقش راهبری شرکتی در توضیح چسبندگی هزینه‌ها. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی-سال ششم- شماره ۲۳-پائیز ۱۳۹۳- صفحات ۲۱-۱.
- ۲۶) طاهری، فاطمه؛ اسدالهی، سیدیحیی و نیازیان، مالک (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین سرمایه فکری و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. اولین کنفرانس ملی حسابداری و مدیریت در سال ۱۳۹۲.
- ۲۷) طبرسا، غلامرضا (۱۳۹۰)، "بررسی و تبیین نقش اقتضائات استراتژیک در انتخاب الگوی ارزیابی عملکرد سازمانهای دولتی"، مجموعه مقالات دومین جشنواره شهید رجایی ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور، تهران: سازمان امور اداری و استخدامی کشور.
- ۲۸) طبری، ناصر و بهناز رشیدی، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین ساختار سرمایه، مالکیت سهام و عملکرد مالی (شرکت‌های پذیرفته در بهابازار اوراق بهادار تهران)، سومین کنگره بین المللی پژوهش‌های کاربردی علوم انسانی اسلامی، گرگان، موسسه فرهنگی نسیم موعود. ۱۳۹۵.
- ۲۹) عبدالله زاده درودی، حسن (۱۳۸۸)، مقایسه محتوای اطلاعاتی نسبت جریان‌های نقدی، ارزش افزوده نقدی، سود حسابداری و ارزش افزوده بازار به ارزشدفتري کل دارایی‌های شرکت در ارزیابی عملکرد شرکت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، دانشکده علوم انسانی.
- ۳۰) عظیمی مهدی، خاک تاریک مهدی، (۱۳۸۷). «توجه به مسؤلیت اجتماعی سازمان گامی مؤثر برای نیل به سرآمدی در صنعت»، مجله صنعت لاستیک، شماره ۵۲، ص ۱۲۱-۱۱۰.
- ۳۱) گجراتی (۱۳۸۷) اقتصادسنجی؛ ترجمه دکتر حمید ابریشمی، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۳۲) لاله‌ماژین، مریم؛ زلّقی، حسن؛ بیات، مرتضی و سبحانی، علی (۱۳۹۶). تأثیر مالکیت دولتی بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال نهم، شماره‌ی ۳۶، زمستان ۱۳۹۶، صص ۱۷۰-۱۵۱.
- ۳۳) هشی، عباس و علیخانی، حمید (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین مالکیت خانوادگی و مالکیت غیرخانوادگی بر عملکرد شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۵.
- ۳۴) یحیی زاده فر، محمود؛ آقاجانی، حسن علی؛ یحیی تبار، فاطمه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سرمایه‌ی فکری و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بررسی اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، دوره شانزدهم، شماره ۱، صص ۱۸۱ تا ۱۹۹.
- ۳۵) یحیی زاده فر، محمود؛ آقاجانی، حسن علی؛ یحیی تبار، فاطمه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین سرمایه‌ی فکری و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بررسی اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، دوره شانزدهم، شماره ۱، صص ۱۸۱ تا ۱۹۹.
- ۳۶) یدالهی، جهانگیر؛ آقاجانی، حسنعلی و آقاجانی، علی اکبر. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل داخلی مؤثر بر عملکرد شرکت‌های بزرگ و متوسط و ارائه مدلی اثر بخش. فصلنامه مدیریت. سال ششم، شماره ۱۴.

- 37) Affes, H. and Sardouk, H. (2016). **Accounting Conservatism and Corporate Performance: The Moderating Effect of the Board of Directors**. Journal of Business & Financial Affairs. DOI: 10.4172/2167-0234.1000187
- 38) Baba,B and Abdul-Manaf,k(2017). **Moderating Role of Intellectual Capital on Board Characteristics and Profit sustainability**. Asian Journal of Multidisciplinary Studies, 5(9) September, 2017.
- 39) Boonstoppel. A, (2011). **“The Relationship between Corporate Social Responsibility and Financial Performance: an empirical study of companies included in the Dow Jones Sustainability Index”**, Master Thesis, Erasmus University Rotterdam,Erasmus School of Economics,Accounting, Auditing and Control.
- 40) Ding,R. Li,J and Wu,Z(2018). **Government affiliation, real earnings management, and firm performance: The case of privately held firms**. Journal of Business Research 83 (2018) 138–150.
- 41) Feng,Y; Chen,H and Tang,J(2018). **The Impacts of Social Responsibility and Ownership Structure on Sustainable Financial Development of China’s Energy Industry**. Sustainability 2018, 10, 301.
- 42) Jarboui, A (2017). **CSR, agency costs and investment-cash flow sensitivity: A mediated moderation analysis "**, Managerial Finance, Vol. 43 Iss 3.
- 43) Karima,T,. (2016). **" The Influence of Internal Factor on Financial Performance and Firm Value: Evidence from Property and Real Estate Companies Listed in Indonesia Stock Exchange."** Available at <http://www.ssrn.com/link/OIDA-Intl-Journal-Sustainable-Dev.html>.
- 44) Ramzan,M, Amin,M and Abbas,M(2021). **How does corporate social responsibility affect financial performance, financial stability, and financial inclusion in the banking sector? Evidence from Pakistan**. Research in International Business and Finance 55 (2021) 101314.
- 45) Visser. W (2012). **” The Age of Responsibility: CSR 2.0 and the New DNA of Business “**, John Wiley & Sons Ltd.
- 46) Zeineb Zouari, Faten Lakhali and Mehdi Nekhili (2015). **Do CEO characteristics affect earnings management? Evidence from France**. International Journal of Innovation and Applied Studies. ISSN 2028-9324 Vol. 12 No. 4 Sep. 2015, pp. 801-819.

فصلنامه بازاریابی خدمات عمومی

دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، مقاله پژوهشی، صفحات ۹۳-۱۱۳ - ویژه نامه هوش مصنوعی و اینترنت اشیا

